

Басюк Ю. М.

*студент 2-го курсу магістратури Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ДОВІРА ЯК ОСНОВА ВЗАЄМОВІДНОСИН АДВОКАТА З КЛІЄНТОМ

Взаємовідносини адвоката з клієнтом є особливими. Насамперед це пояснюється тією роллю, яку відіграє адвокатура у демократичному суспільстві, адже відповідно до ч. 1 ст. 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [1] на адвокатуру України покладається завдання здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі.

Ефективне та успішне виконання адвокатурою свого головного завдання залежить не тільки від професійних знань, вмінь та навичок адвоката, а й від його особистісних, у тому числі комунікативних якостей, властивостей і здібностей (уміння спілкуватися, встановлювати довірчі, психологічно комфортні відносини, спроможності контролювати власні емоції, ефективно вирішувати конфлікти, уникати суперечок тощо). Відповідно, моральним ядром адвокатської діяльності стає етика професійних відносин адвоката, яка визначає та спрямовує його поведінку у професійній сфері.

Взаємовідносини адвоката та клієнта для здійснення адвокатом належного захисту та представництва мають бути побудовані на взаємній довірі. Довіра – загальносоціальне складне психологічне явище. Довіра є певним станом психологічного внутрішнього спокою, що проявляється за відсутності подразників та переживань. Довіра – це категорія для позначення відкритих, позитивних взаємовідносин між людьми (сторонами довіри), що відображають впевненість у порядності й доброзичливості іншої сторони, з котрою довіритель знаходиться в тих чи інших відносинах. Інакше кажучи, довіра у соціально-психологічних науках виступає передумовою соціально-психологічних відносин між людьми. У філософії відзначається, що довіра є якісно особливим станом моральної свідомості, яка включає в себе моральні почуття і переконання, які і є мотивами або стимулами поведіння індивіда.

Проаналізувавши довіру як загальносоціологічне явище, можемо екстраполювати досліджувану категорію на відносини адвоката із клієнтом. На мою думку, без довіри між адвокатом та клієнтом не може бути надана ефективна правнича допомога. При цьому це правило працює в обидва боки – як клієнт повинен довіряти адвокатам, так і адвокат – клієнтові.

Клієнт повинен довіряти адвокату з об'єктивних причин, виходячи з наступного. В абсолютній більшості випадків людина звертається до адвоката за захистом своїх порушених, оспорюваних або невизнаних прав, тобто тоді, коли у її житті сталася певна подія, що породила несприятливі

негативні наслідки, які можуть бути зменшені або знівельовані лише за допомогою правових засобів. Оскільки переважна кількість населення не розуміється на правознавстві на достатньому рівні, особа звертається за допомогою до професіонала – до адвоката. Тобто адвокат є тим суб'єктом, з яким клієнт поділиться власними проблемами, нерідко навіть особистими. Оскільки особа, що звернулася до адвоката, прагне вирішити свою проблему якнайшвидше та якнайлегше, адвокату необхідно розповісти усі нюанси ситуації, що змусила клієнта звернутися до адвоката.

Адвокат також повинен довіряти своєму клієнтові. Це пояснюється насамперед тим, що для розробки та застосування оптимальної моделі захисту порушеного, оспорюваного або невизнаного права клієнта адвокат повинен знати всі реальні обставини справи – до найдрібніших деталей.

Побудова довірчих відносин між адвокатом та клієнтом не може бути врегульована нормами права, оскільки довіра як явище виходить далеко за межі правового регулювання загалом та правового регулювання адвокатської діяльності зокрема. Врегулювання довірчих відносин адвоката з клієнтом є об'єктом діяльності лише їх самих. Оскільки саме адвокат за замовчуванням є освіченою людиною з високими моральними якостями, а клієнтом, по суті, може бути особа з будь-яким соціальним статусом, то на адвоката покладається керівний обов'язок забезпечити довірительські відносини між ним та особою, що до нього звернулася.

Звичайно, важливим і часто навіть вирішальним є знайомство. Саме перше враження закладає (або нівелює) основи довірительських відносин адвоката та його клієнта. Адвокат своїм зовнішнім виглядом, мовленням та поведінкою повинен протягом найперших хвилин налаштувати клієнта на плідну та результативну співпрацю на основі довіри. Наступним аспектом, на який слід звернути увагу адвокатів, є його мова. Йдеться передусім про те, що адвокат повинен з професійної точки зору грамотно пояснити перспективи та шляхи вирішення проблеми клієнта таким чином, щоб останній оцінив професіоналізм адвоката та зрозумів його, не маючи профільної юридичної освіти.

Для налаштування клієнта на довірительські взаємини адвокат має приділяти належної уваги клієнтові та тим обставинам, які він викладає. Особа, яка звернулася до адвоката має відчувати здорову зацікавленість адвоката у вирішенні проблеми. Тобто клієнт має зрозуміти, що адвокат здійснює свою діяльність не лише заради заробітку, а й з метою служіння суспільству та виконання завдань адвокатури як інституту у правовій державі та демократичному суспільстві.

Довіра між адвокатом та клієнтом у процесі здійснення адвокатом своєї адвокатської діяльності, звичайно, не може гарантувати вирішення справи на найбільш вигідних умовах для клієнта, проте сприяє певною мірою сприяє цьому.

Ще одним аргументом, що підтверджує важливість довіри при побудові

відносин адвоката та клієнта, є відомий факт, що адвокати з певним стажем роботи мають власних «постійних» клієнтів. Інакше кажучи, в нашому суспільстві існують такі категорії як «сімейний адвокат», «бізнес-адвокат» тощо. Беззаперечно, отримати такий соціальний статус адвокат може лише в тому випадку, якщо його «постійний» клієнт всіляко довіряє адвокатові.

На жаль, у наш час також трапляються випадки, коли адвокат зловживає довірою клієнта, використовуючи її у своїх корисних цілях, розголошуючи адвокатську таємницю, здійснюючи свої професійні обов'язки без належних зусиль тощо. З метою мінімізації таких випадків необхідно посилювати дисциплінарну відповідальність адвокатів за подібного роду дисциплінарні проступки, оскільки такі дії наносять непоправну шкоду авторитетові адвокатури у громадянському суспільстві та паплюжать статус адвоката як професіонала, покликаного стати на захист прав і свобод людини.

Довіра як основа взаємовідносин адвоката з клієнтом прямо не розкрита у нормативно-правових актах, якими керуються адвокати при здійсненні своєї адвокатської діяльності, проте опосередковано розкривається через закріплення деяких принципів адвокатської діяльності, зокрема через висвітлення принципів конфіденційності та адвокатської таємниці. У майбутньому у Правилах адвокатської етики [2] доцільно буде окремо закріпити положення про те, що адвокат зобов'язаний всіляко сприяти становленню між ним та його клієнтом стійких довірительських взаємин.

Отже, довіра виступає необхідною умовою ефективної професійної діяльності адвоката та слугує запорукою її успіху. Тільки на довірі можуть бути побудовані логічні, виправдані та ефективні взаємовідносини адвоката з клієнтом, що слугує утвердженню авторитету адвокатури та сприяє ефективного захисту прав і свобод людини, що звертається до адвоката.

Список використаної літератури:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL : <http://surl.li/bvzhp>.
2. Правила адвокатської етики (чинні) : затверджені IV звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 року. НААУ. 34 с.
3. Кравчук В. М. Етичні орієнтири сучасної адвокатури України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Вип. 29 (2). С. 216-219.
4. Марочкін О. І., Лешко О. Д. Взаємовідносини адвоката та клієнта: українська та зарубіжна практики. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : Юридичні науки. 2021. № 12. С. 101-106.

Науковий керівник: доцент кафедри нотаріального, виконавчого процесу та адвокатури, прокуратури, судоустрою Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доцент, доктор юридичних наук **Бондар Ірина Вадимівна**